

مقاله پژوهشی

شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین

مهدی وکیلی تنها^۱، سیروس احمدی^۲، و مجید سیلمانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان

۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران (نویسنده مسئول)

۳. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۸/۲۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین استان همدان انجام شد. پژوهش به روش آمیخته انجام شد. محقق از طریق مصاحبه عمیق با دست اندرکاران، تصمیم‌گیرندگان و تأثیرگذاران ورزش جانبازان و معلولین استان همدان، به جمع‌آوری اطلاعات از آنان پرداخت. داده‌های حاصل از ۲۵ مصاحبه به روش نظریه‌سازی داده‌بنیاد کدگذاری و تجزیه و تحلیل شد. سپس پرسش‌نامه‌ای مطابق با کدهای به دست آمده طراحی شد. روایی پرسش‌نامه با تکنیک دلفی، توسط تعدادی از اساتید و کارشناسان صاحب‌نظر و پایایی آن با آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به جامعه گسترده پژوهش و مراجعه به جدول مورگان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب، پرسش‌نامه در میان ۳۸۴ نفر از جانبازان و معلولین استان توزیع و جمع‌آوری شد داده‌ها با استفاده از نرم افزارهای اس. پی. اس. اس و پی. ال. اس تحلیل شد. طبق یافته‌های پژوهش، انگیزه سلامتی، تندرستی و نشاط، انگیزه کسب پایگاه اجتماعی، عوامل موقعیتی و انگیزه آموزش و کسب مهارت، انگیزه کسب موفقیت و تخلیه انرژی و سرگرمی بر تمایل جانبازان و معلولین به ورزش در استان همدان مؤثرند.

کلیدواژه‌ها: استان همدان، انگیزه‌های ورزشی، مشارکت ورزشی، ورزش جانبازان و معلولین

1. Email: m.vakilitanha@gmail.com
2. Email: sirous.ahmadi54@gmail.com
3. Email: mjd_slymn@yahoo.com

مقدمه

موضوع سلامت از دیرباز مورد توجه بشر بوده و مطالعات به عمل آمده نشان می‌دهد انسان به طور پیوسته در این باره پی‌چاره‌جویی بوده است. در حال حاضر این توجه و حساسیت نه تنها کاهش نیافته، بلکه اهمیت آن به دلایل متعددی افزایش نیز یافته است. بخشی از این دلایل عبارتند از: رشد و توسعه زندگی ماشینی، کاهش ساعات کار و فعالیت، ارتقاء سطح آگاهی‌ها و دانش بشری و از همه مهمتر و مؤثرتر دگرگونی‌های فرهنگی و شکل‌گیری خاص تمایلات و علایق انسان‌ها. بر این اساس، تصمیم‌گیری اجتماعی و فردی درباره ايام فراغت، بخش قابل توجهی از زندگی بشر امروزی محسوب می‌شود و چشم‌پوشی از آن غیر ممکن است، به گونه‌ای که بسیاری از کشورهای جهان با استفاده از نتایج پژوهش‌ها و مطالعات در پی یافتن الگوی مناسب در جهت استفاده بهینه از اوقات فراغت جوامع خود هستند (یاراحمدی و همکاران، ۲۰۱۶).

نهضت جدید بهزیستی بر استفاده بهینه از اوقات فراغت و نقش آن در سلامت جسمی و روحی تأکید می‌کند و به پیشگیری پیش از درمان اهمیت می‌دهد (موسوی راد و کشاورز، ۲۰۱۵). در این راستا بررسی و در صورت لزوم بازنگری الگوهای رایج گذران اوقات فراغت امری ضروری است. اگر چه این بررسی برای تمام اقشار جامعه یک نیاز اساسی است، اما سلامت جانبازان و معلولان و چگونگی گذران این اوقات در میان آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

یکی از مشکلات بارز افراد معلول، انزواطلبی و کناره‌گیری از فعالیت‌های ورزشی و اجتماعی است که این خود باعث کاهش تحرک عمومی بدن می‌شود. کاهش تحرک نیز ممکن است منجر به وضعیت‌های نامطلوب بدنی شامل عادات نامناسب نشستن و خوابیدن، ناهنجاری‌های ستون فقرات و سایر مشکلات بدنی شود (بخشی مشهدلو و همکاران، ۲۰۱۷). این

کاهش تحرک و عوارض ناشی از آن را می‌توان با برنامه‌ریزی‌های مناسب جبران نمود که از جمله این برنامه‌ها شناخت انگیزه‌های مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی در افراد جانباز و معلول است. افراد جانباز و معلول به عنوان عضوی از جامعه این حق را دارند که برای پرداختن به ورزش و فعالیت بدنی فرصت برابری با دیگر افراد جامعه را داشته باشند. همچنین آن‌ها باید بتوانند از تمامی امکانات و فضاهای ورزشی و تفریحی استفاده نمایند.

فعالیت بدنی و ورزش فراتر از یک وسیله تفریحی، عاملی در جهت تکامل نارسایی‌های جسمی و روانی جانبازان و معلولان است. فعالیت بدنی بخش حیاتی در زندگی آنان است و نه تنها برای افزایش سلامتی و جلوگیری از بیماری، بلکه برای کاهش عوارض ثانویه-ای که از معلولیت آنان ناشی می‌شود ضروری است (پورسلطانی زرنندی و همکاران، ۲۰۱۷). باور نمودن افراد جانباز و معلول و توسعه و تقویت و حمایت از فعالیت‌های ورزشی به منظور تأمین سلامت، نشاط روحی و بازتوانی جسمی آنان از جمله مهمترین اهداف تربیت بدنی افراد جانباز و معلول است (عظمی و همکاران، ۲۰۱۶).

اگر می‌خواهیم افراد معلول در جریان اصلی زندگی قرار گیرند، بایستی همانند افراد سالم از همه امکانات آموزشی، تفریحی و ورزشی بهره‌مند شوند و شاید فعالیت‌های ورزشی در اوقات فراغت به‌تواند بهترین نقش را ایفا نماید (موسوی راد و کشاورز، ۲۰۱۵). از طریق ارتباطات ورزشی، فاصله اجتماعی بین افراد سالم و افراد معلول کمتر می‌شود و بدین ترتیب فرصت‌های لازم برای ابراز توانایی‌ها و ویژگی‌های مثبت و کارا، به خصوص در ارتباط با جامعه ایجاد می‌شود (میریوسفی و رحیمی، ۲۰۱۷).

یکی از گام‌های اساسی در تأمین سلامت جانبازان، گسترش بهداشت جسم و روان و پرداختن به ابعاد مختلف آن‌ها در سطوح ملی و بین‌المللی است. در این

کرده‌اند (عمر فاز و همکاران^۲، ۲۰۱۰). نتایج پژوهش میرا^۳ و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد در بین پنج عامل انگیزشی وظیفه‌مداری، یکپارچگی اجتماعی، تناسب اندام، هدف‌مداری و انگیزه‌های محرک اجتماعی، انگیزه یکپارچگی اجتماعی مهمتر از سایر عوامل بود. محمودی (۲۰۱۷) در پژوهش خود بیان کرد کسب نشاط و لذت، آثار مثبت ورزش و حفظ تندرستی از عوامل اصلی گرایش جانبازان و معلولان به فعالیت‌های ورزشی است. در کشورهای پیشرفته دنیا امکانات و فعالیت‌های ورزشی بسیاری ویژه افراد معلول در نظر گرفته شده است. علاوه بر ورزش‌های رایج معلولان، بسیاری از ورزش‌های دیگر نظیر فوتبال، اسکی، اسنوبورد و غیره نیز برای استفاده افراد معلول بسترسازی شده است. در ایران علی‌رغم وجود فدراسیون ورزش جانبازان و معلولان و در نظر گرفتن امکانات ورزشی این قشر، افراد جانباز و معلول به دلیل شرایط و مشکلات خاص خود، کمتر در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌نمایند که به نظر می‌رسد این موانع و مشکلات باید شناسایی و مرتفع شوند. از سوی دیگر، این افراد اشتیاق فراوانی به شرکت در برنامه‌های تفریحی و ورزشی دارند که متأسفانه در این راه مشکلات و موانعی برای آنان وجود دارد که خود باعث عدم شرکت در فعالیت‌های ورزشی و از دست دادن منافع و تأثیرات مثبت آن در ابعاد مختلف زندگی افراد جانباز و معلول می‌شود (عظمی و همکاران، ۲۰۱۷). هدف از اجرای این پژوهش، پاسخ به این سؤال بود که چه عواملی به عنوان انگیزه می‌توانند در مشارکت ورزشی افراد جانباز و معلول موثر باشند؟ همچنین بررسی میزان تأثیر هر یک از این انگیزه‌های مشارکت در فعالیت‌های ورزشی جانبازان و معلولین و طراحی و ارائه مدلی جامع بود.

میان فعالیت بدنی منظم و عادت غذایی خوب می‌تواند سلامت جانبازان را ارتقا داده و از بسیاری از بیماری‌ها و حالات که علت عمده اختلالات جسمی و روانی جانبازان است، پیشگیری نماید. اصولاً جانبازان در طول فعالیت‌های ورزشی دیگران را می‌پذیرند، به خود اعتماد می‌کنند، حد توانایی خود را می‌شناسند و در زندگی فردی و اجتماعی خود از آن‌ها بهره می‌جویند (موسوی راد و کشاورز، ۲۰۱۵).

جانبازان و معلولان از جمله افرادی هستند که در شرایط مطلوب جامعه می‌توانند به فعالیت‌های ورزشی بپردازند و از اوقات فراغت خویش بیشترین بهره را ببرند (حمایت طلب و همکاران، ۲۰۱۴). افراد جانباز و معلول در عین این‌که همانند افراد عادی در خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی و عروقی هستند، در خطر ابتلا به بیماری‌ها و عوارض ثانویه‌ای هستند که ناشی از معلولیت آنان است. مشکلاتی نظیر انزوای اجتماعی، افسردگی، چاقی، درد، کم خوابی، استرس، مشکلات تنفسی، گرفتگی عضلانی، مشکل در دوست‌یابی و غیره نمونه‌هایی از این عوارض ثانویه هستند که به کمک ورزش و فعالیت بدنی منظم می‌توانند بسیاری از این شرایط را بهبود بخشند یا حتی از میان بردارند (عظمی و همکاران، ۲۰۱۶).

با این‌که ورزش نقش بسیار مهمی در بهبود سلامت عمومی و تعامل اجتماعی معلولان دارد و این موضوع در پژوهش‌های بسیاری تأکید شده است (احمدی و همکاران، ۲۰۱۸ و یازک اوغلو^۱ و همکاران، ۲۰۱۲)، شواهد موجود، مشارکت اندک آنان در فعالیت‌های ورزشی را نشان می‌دهد.

در حوزه ورزش، جانبازان، معلولان و ورزشکاران پارالمپیک دلایل عمده مشارکت در ورزش را سرگرمی، حمایت، تناسب اندام، پاداش و کاهش استرس گزارش

را شناسایی کرده و به مسئولان ورزش کشور برای ایجاد انگیزه و برطرف کردن این موانع کمک کند. بنابراین محقق به دنبال یافتن پاسخی برای سئوال‌های زیر است:

۱. انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین استان همدان کدامند؟
- تأثیر انگیزه‌ها بر میزان مشارکت افراد جانباز و معلول در ورزش چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه به روش آمیخته یا ترکیبی و از نوع طرح‌های پژوهش متوالی اکتشافی بود که در دو مرحله پیاپی انجام شد. روش ترکیبی، مجموعه اقداماتی است برای جمع‌آوری، تحلیل و ترکیب اطلاعات کیفی و کمی در یک مطالعه واحد به منظور شناخت مسأله پژوهش. در این طرح ابتدا داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل می‌شوند، سپس در مرحله دوم داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شوند و در نهایت، هر دو تحلیل کیفی و کمی یک‌جا مورد تفسیر قرار می‌گیرند (محمدپور، ۲۰۰۹). در پژوهش حاضر نیز ابتدا پژوهش در مرحله کیفی پیش رفت و سپس یافته‌های کیفی اساس داده‌ها و تحلیل را در مرحله کمی تشکیل داد. مرحله اول (فاز کیفی) مطالعه کیفی و به روش نظریه زمینه‌ای^۱ بود. روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی و از مصاحبه عمیق به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. در این مرحله با استفاده از مصاحبه عمیق با نمونه‌ها، کلیه انگیزه‌های مشارکت در ورزش جانبازان و معلولین شناسایی، کدگذاری و دسته‌بندی شد. در این بخش از روش مطالعه کیفی گلایزر و اشتروس بهره گرفته شد که شامل مراحل: ۱. تئوری پرسش‌های پژوهش ۲. گردآوری داده‌ها همراه با تحلیل تا جایی که به مرحله اشباع می‌رسیم ۳.

امروزه، پدیده ورزش به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر و یک نیاز اساسی و زیربنایی برای همه افراد جامعه، به طور عام و برای جانبازان و معلولین به طور خاص مورد توجه همگان قرار گرفته است. اگر ورزش برای همگان به طور جنبی در زندگی روزانه مطرح است و عدم ایجاد فعالیت‌های ورزشی اختلال چندانی در زندگی روزمره ایجاد نمی‌کند، برای معلولین جزئی ضروری و حیاتی از فعالیت‌های روزانه تلقی می‌شود و در صورت نپرداختن به آن، وقفه و اختلالی در مسیر بهبودی یا حفظ شرایط کنونی به وجود خواهد آورد (موسوی راد و کشاورز، ۲۰۱۵). مسئله عدم تحرک بدنی در افراد جانباز و معلول با توجه به مشکلات جسمی موجود در پیکره وجودی و مشکلات ناشی از محیط و جامعه به گونه دیگر قابل بررسی است. این افراد از یک طرف به دلیل معلولیت جسمی محدودیت حرکتی دارند و از طرف دیگر، نوع معلولیت، آنان را از پرداختن به بعضی از فعالیت‌های ورزشی باز می‌دارد. بنابراین مقوله فعالیت‌های ورزشی برای افراد جانباز و معلول از دو جنبه درمانی که هدف آن تأمین سلامتی است و دیگری پیشگیری از مبتلا شدن به بیماری‌های ثانویه حائز اهمیت است. از این رو با توجه به تحولات همه جانبه کشور، ضرورت لزوم بازنگری الگوهای رایج مشارکت در فعالیت ورزشی ضروری به نظر می‌رسد. اگر چه این بررسی برای کلیه اقشار و گروه‌های اجتماعی یک نیاز اساسی است، چگونگی مشارکت فعالیت ورزشی در میان جانبازان و معلولان اهمیت ویژه‌ای دارد. تعداد جانبازان به دلیل حوادث و وقایع دوران انقلاب و بروز جنگ هشت ساله میان ایران و عراق از میزان شایان توجهی برخوردار است. بنابراین ضرورت انجام تحقیق حاضر این است که نتایج آن می‌تواند انگیزه‌های حضور در ورزش جانبازان و معلولین

بعد، میزان تکرار در اطلاعات دریافتی افزایش یافت و از مصاحبه بیست و یکم به بعد داده‌ها کاملاً تکراری و به اشباع رسیده بود. اما برای اطمینان تا مصاحبه بیستم و پنجم ادامه یافت.

مرحله دوم (فاز کمی) مطالعه به صورت کمی و به روش مدل‌سازی معادله ساختاری بود. جامعه آماری در این فاز کلیه جانبازان و معلولین (جسمی-حرکتی و کم توان ذهنی)، نابینایان و ناشنوایان (ورزشکار و غیر ورزشکار) استان همدان در نظر گرفته شدند (۵۵۴۷۳ نفر). حجم نمونه مطابق با جدول مورگان تعیین (۳۸۴ نفر) و روش نمونه‌گیری به صورت نسبی (به نسبت جمعیت جانباز و معلول هر شهرستان استان همدان که در مجموع شامل ۸ شهرستان) بود و از پرسش‌نامه محقق ساخته به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردید. پرسش‌نامه مورد استفاده بر اساس عوامل شناسایی شده در مرحله اول پژوهش تنظیم و به روش دلفی پالایش شد و بر اساس کلیه موارد شناسایی شده در مرحله اول پژوهش، در مرحله دوم به دنبال سنجش میزان اهمیت هر عامل، چگونگی روابط بین عوامل شناسایی شده و تحلیل کلیه متغیرهای مؤثر بر مشارکت ورزشی این افراد بود.

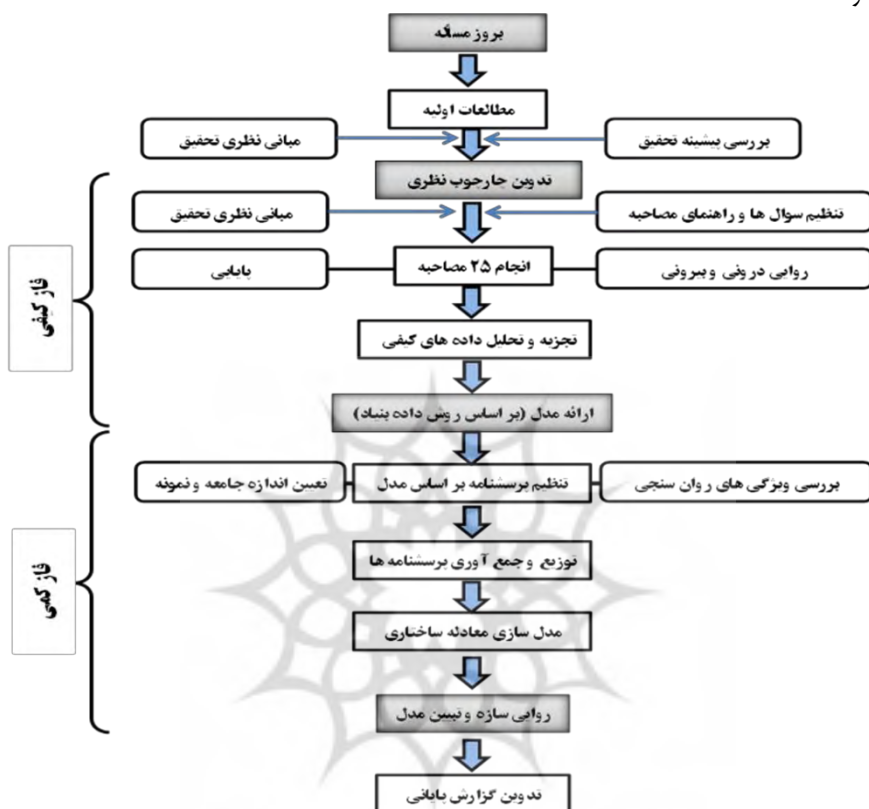
در مرحله دوم روش‌های آماری توصیفی (فراوانی/ درصد/ میانگین/ انحراف استاندارد) مورد استفاده قرار گرفت. با استفاده از روش‌های آمار استنباطی شامل محاسبه اعتبار سازه پرسش‌نامه و بررسی ساختار عاملی آن بر اساس تحلیل عاملی اکتشافی در مرحله اول و تأییدی در مرحله دوم (از طریق تحلیل مسیر و بررسی ضریب عاملی بین پرسش‌ها و متغیر مکنون) تجزیه و تحلیل انجام شد. همچنین با استفاده از نرم‌افزار پی‌ا.اس. محاسبه پایایی مقیاس‌ها و خرده مقیاس‌های پرسش‌نامه با روش آلفای کرونباخ، محاسبه معناداری آماری ضرایب مسیر و نمرات تی به ترتیب اهمیت تأثیرگذاری با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه سلسله‌مراتبی، از طریق نرم‌افزار پی‌ا.اس

کدگذاری داده‌ها در سه مرحله برای یافتن مفاهیم در داده‌ها (الف- کدگذاری آزاد ب- کدگذاری محوری ج- کدگذاری گزینشی) ۴. یادداشت‌برداری ۵. نگارش و تدوین تئوری (به نقل از دانایی فرد و همکاران، ۲۰۰۴). پرسش‌های مصاحبه با استفاده از مبانی نظری، پیشینه پژوهش و مدل‌های ورزشی موجود در سایر کشورها تدوین شد و با توجه به گستردگی جامعه و نمونه تحقیق و تنوع سلیقه و تجارب آنان برای پالایش و رسیدن به اجماع در مورد پرسش‌ها از تکنیک دلفی استفاده شد. با استفاده از تکنیک دلفی، در سه مرحله از ۱۲ نفر متخصص رشته مدیریت ورزشی خواسته شد تا بر اساس مدل فاز اول، سؤال‌ها را مورد بررسی قرار دهند و نظر خود را به صورت کتبی بیان کنند. در نهایت با توجه به نظر متخصصان، تعدادی از عوامل شناخته شده به دلیل شباهت با عوامل قبلی حذف و یا مورد ادغام قرار گرفت.

در بخش میدانی فاز نخست پژوهش به صورت مصاحبه با قالب پرسش‌های پاسخ باز که بر اساس پژوهش‌ها و پیشینه پژوهش طراحی شده‌اند انجام شد. در فاز دوم پرسش‌نامه‌ای که بر اساس کدگذاری‌های انجام شده در فاز نخست تشکیل شده بود بین جامعه آماری توزیع شد تا میزان اهمیت عوامل شناسایی شده مشخص شود.

جامعه آماری مورد نظر این پژوهش در مرحله نخست کلیه افراد دست‌اندرکار در ورزش جانبازان و معلولین شامل مدیران، مربیان، اساتید دانشگاهی آگاه به ورزش جانبازان و معلولین و ورزشکاران نخبه ورزش جانبازان و معلولین استان همدان بود و تعداد آن‌ها نامحدود بود. نمونه‌گیری به روش هدفمند و گلوله برفی انجام گرفت. از مصاحبه عمیق به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات استفاده شد. حجم نمونه در فاز اول در ادامه پژوهش و بر حسب مصاحبه‌های انجام شده و زمان رسیدن به کفایت مصاحبه مشخص شد که در مجموع با ۲۵ نفر از خبرگان مصاحبه انجام شد. از مصاحبه پانزدهم به

انجام شد. روند کلی پژوهش در شکل ۱ مشاهده می‌شود.

شکل ۱- مدل عملیاتی اجرای تحقیق

یافته‌های پژوهش

تحلیل‌ها به نظریه، طبقه‌ها باید به طور منظم به یکدیگر مربوط شوند. کدگذاری انتخابی بر اساس نتایج دو مرحله قبلی کدگذاری، مرحله اصلی نظریه پردازی است. به این ترتیب که طبقه محوری را به شکل نظام-مند به دیگر طبقه‌ها ربط داد و آن روابط را در چارچوب یک روایت ارائه کرد و طبقه‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند اصلاح می‌کند (دانایی فرد و همکاران، ۲۰۰۴).

فاز اول، مرحله کیفی: مراحل تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی در قالب سه مرحله کدگذاری ارائه شد. گام اول: کدگذاری باز، گام دوم: کدگذاری محوری، گام سوم: مرحله نظریه پردازی (کدگذاری انتخابی). پس از این که تمامی داده‌ها به صورت یاد شده کدگذاری باز و محوری شدند و نوبت به گروه‌بندی آن‌ها رسید. در واقع هدف نظریه پردازی بنیادی، تولید نظریه است نه توصیف صرف پدیده. برای تبدیل

شکل ۲- مدل انگیزه‌های مشارکت جانبازان و معلولین استان همدان در ورزش (مدل فاز اول- کیفی)

مدل انگیزه‌های مؤثر بر گرایش جانبازان و معلولین به ورزش در استان همدان در فاز اول (بخش کیفی)

بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها و ادبیات نظری، اقدام به استخراج و طراحی مدل شد. بر اساس مدل سه شاخگی^۱ هر نظریه را می‌توان در سه سطح (زمینه‌ای، ساختاری و رفتاری) تجزیه و تحلیل نمود (دانایی فرد و همکاران، ۲۰۰۴). برای طراحی مدل انگیزه‌های مؤثر بر گرایش جانبازان و معلولین به ورزش در استان همدان نیز از این سه سطح استفاده گردید. همان‌طور که در شکل ۲ مشخص شده است، در واقع دو سطح ساختاری و رفتاری (که با هاشور کم رنگ مشخص شده‌اند)، ریشه در سطح زمینه‌ای (که با هاشور پر رنگ مشخص شده‌است) دارند.

مرحله اول: مرحله کیفی

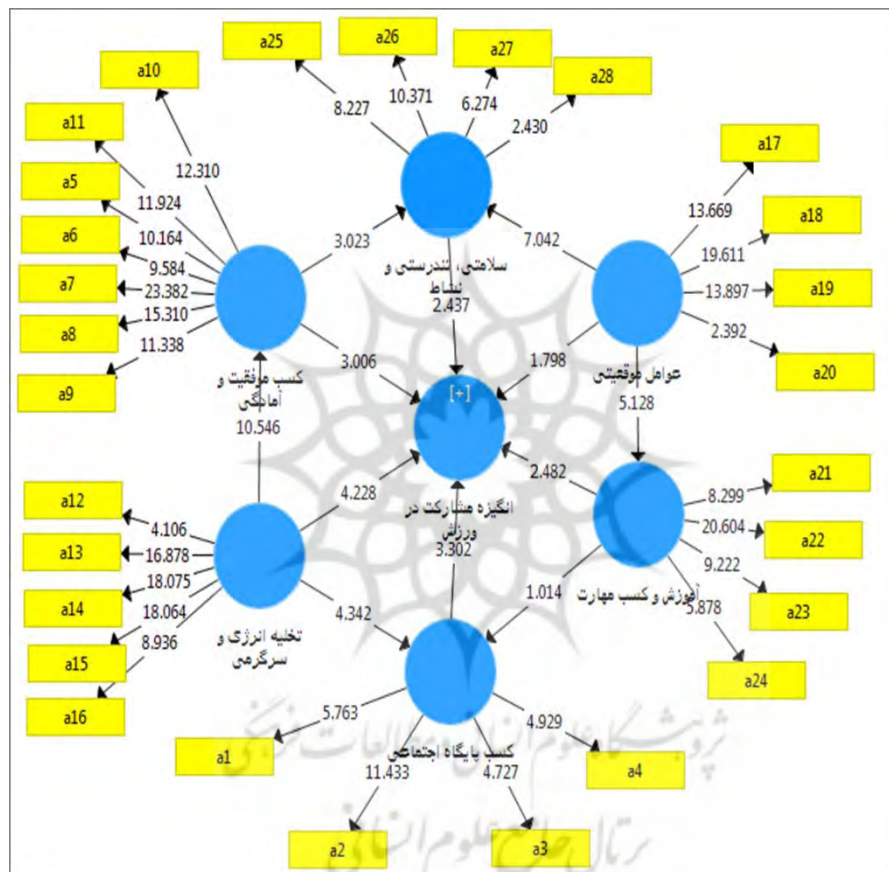
بر اساس تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها به روش نظریه‌سازی داده بنیاد، در بخش مربوط به انگیزه‌های مشارکت در ورزش ۲۸ عامل مؤثر بر تمایل مشارکت جانبازان و معلولین در ورزش استان همدان، در قالب سه سطح زمینه‌ای، ساختاری و رفتاری شناسایی شد. سطح زمینه‌ای دارای دو مؤلفه «سلامتی، تندرستی، نشاط» و «کسب پایگاه اجتماعی»، سطح ساختاری دارای دو مؤلفه «عوامل موقعیتی» و «آموزش و کسب مهارت» و سطح رفتاری نیز دارای دو مؤلفه «کسب موفقیت و آمادگی» و «تخلیه انرژی و سرگرمی» بود.

مرحله دوم: مرحله کمی

یافته‌های استنباطی: در این قسمت به بررسی و تأیید عوامل مستخرج از مرحله کیفی پرداخته می‌شود؛ تا مشخص شود آیا مدل برآمده از فاز کیفی مطالعه مورد تأیید قرار می‌گیرد یا خیر؟ همچنین به روابط بین

سطوح مدل مطرح شده در فاز کیفی پژوهش از طریق مدل‌سازی معادلات ساختاری پرداخته خواهد شد. **ارائه مدل تحقیق**

برای بررسی برازش مدل پژوهش از نرم‌افزار طراحی معادلات ساختاری اسمارت پی.ال.اس نسخه سه^۱ استفاده شد. نتیجه این بررسی در تصویر خروجی نرم افزار و شکل ۳ آمده است.

شکل ۲- مدل برازش شده پژوهش، ضریب مسیر، انگیزه‌های مشارکت

ارزیابی مدل پژوهش

روش برآورد در پی.ال.اس، ناپارامتری است. از این رو، شاخص‌های به دست آمده در پی.ال.اس همگی کیفیت برازش را نشان می‌دهند (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴). از جمله شاخص‌های مهم، شاخص‌های روایی

1. Smart PLS (3)

و پایایی مدل و همچنین برآورد مستقل بودن شاخص - می‌شود. ها و مجذور همبستگی است که در جدول ۱ مشاهده

جدول ۱- شاخص‌های گزارش شده مدل طراحی شده انگیزه‌های مشارکت

شاخص متغیر	الفای کرونیباخ	میانگین واریانس استخراج شده	هم خطی بین شاخص‌ها	مجذور همبستگی (یا R ^۲)
انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۸۴	۰/۷۶	۰/۴۰	۰/۹۰
آموزش و کسب مهارت	۰/۷۶	۰/۵۳	۰/۴۸	۰/۷۸
تخلیه انرژی و سرگرمی	۰/۷۳	۰/۵۰	۰/۳۲	۰
سلامتی، تندرستی و نشاط	۰/۷۸	۰/۶۷	۰/۳۴	۰/۷۰
عوامل موقعیتی	۰/۸۱	۰/۵۳	۰/۳۷	۰
کسب موفقیت و آمادگی	۰/۷۴	۰/۵۹	۰/۴۱	۰/۸۱
کسب پایگاه اجتماعی	۰/۷۸	۰/۷۵	۰/۳۲	۰/۷۶

الفای کرونیباخ، ضریب میانگین واریانس استخراج شده^۱، ضریب هم خطی بین شاخص‌ها^۲ و ضریب همبستگی

سازگاری درونی که الفای کرونیباخ آن را اندازه‌گیری می‌کند به معنای این است که تا چه حدی تمام اجزا در یک آزمون، یک مفهوم یکسان را بیان می‌کند و نشان دهنده ارتباط درونی این اجزا است. ضریب الفای کرونیباخ مجموع ۰/۸۴ محاسبه شد. همچنین با توجه به این که در سایر عوامل نیز بیشتر از (۰/۶) است، پس در همه متغیرهای مورد قبول است. در مدل‌یابی پی.ا.اس، یکی دیگر از معیارهای مناسب برای ارزیابی مدل بیرونی این است که سازه باید بیشترین واریانس مشترک را با نشانگرهایش نسبت به اشتراک آن با سازه‌های دیگر در یک مدل معین داشته باشد. محققین مقادیر میانگین واریانس استخراج شده ۰/۵ و بیشتر را توصیه می‌کنند و این امر به معنای آن است که سازه مورد نظر حدود ۵۰ درصد و یا بیشتر واریانس‌های نشانگر خود را تبیین می‌کند و اگر ضریب میانگین واریانس استخراج شده بیش از (۰/۵) باشد،

روایی مدل نیز تأیید می‌گردد (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴). با توجه به جدول فوق ضریب میانگین واریانس استخراج شده در مجموع ۰/۷۶ برآورد شده است و همچنین برای تک تک متغیرها بیش از ۰/۵ است، بنابراین روایی مدل مورد تأیید است. ضریب هم خطی بین شاخص‌ها یا عامل تورم واریانس، شدت هم خطی چندگانه را در تحلیل رگرسیون معمولی ارزیابی می‌کند. در واقع این شاخص بیان می‌دارد چه مقدار از تغییرات مربوط به ضرایب برآورد شده بابت هم خطی افزایش یافته است. به عبارتی دیگر، هر چه مقدار این ضریب افزایش یابد، باعث می‌شود واریانس ضرایب افزایش یافته و در نتیجه مدل رگرسیون را برای پیش‌بینی، نامناسب جلوه دهد. مطابق جدول فوق، مقادیر ضریب هم خطی بین شاخص‌ها، در همه موارد کمتر از ۱ است که نشان می‌دهد شاخص‌های تشکیل دهنده سازه هم خطی بیش از اندازه با همدیگر ندارند. بنابراین پیش‌بینی‌های به دست آمده از مدل قابل اعتماد هستند.

1. Average Variance Extracted

2. Variance Inflation Factor

برازش مدل کلی

برازش کلی مدل شامل هر دو بخش مدل، بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری می‌شود. با تأیید برازش این دو بخش بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی از معیارهایی همچون ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده^۱، شاخص نرم شده برازندگی^۲ و شاخص نکویی برازش کلی^۳ استفاده شد. برای محاسبه شاخص نکویی برازش کلی از فرمول زیر استفاده می‌شود.

$$GOF = \sqrt{AVERAGE(AVE) \times AVERAGE(R^2)}$$

ضریب تعیین همبستگی ارتباط بین مقدار واریانس شرح داده شده یک متغیر نهفته را با مقدار کل واریانس آن سنجش می‌نماید. مقدار این ضریب نیز از ۰ تا ۱ متغیر است که مقادیر بزرگ‌تر، مطلوب‌تر است. محققان در کل مقادیر نزدیک به ۰/۶۷ را مطلوب، نزدیک به ۰/۳۳ را معمولی و نزدیک به ۰/۱۹ را ضعیف ارزیابی می‌نمایند (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴). هر چه همبستگی مربوط به سازه‌های درون‌زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌کنیم مقدار ضریب همبستگی برای همه متغیرهای برون‌زا صفر و برای همه متغیرهای درون‌زا بالاتر از ۰/۷۰ است که نشان از برازش خوب مدل به دست آمده است.

جدول ۲- معیارهای نکویی برازش مدل کلی انگیزه‌های مشارکت

نتیجه	مقدار مشاهده شده	محدوده قابل قبول	متغیرها
برازش مناسب	۰/۰۶۱	کمتر از ۰/۰۸ (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴)	ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده
برازش مناسب	۰/۷۳۴	بیشتر از ۰/۵ (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴)	شاخص نرم شده برازندگی
برازش مناسب	۰/۶۸۸	بیش از ۰/۲۵ (داوری و رضازاده، ۲۰۱۴)	شاخص نکویی برازش کلی

مسیرها از طریق روش خودگردان‌سازی یا بوت استرپ^۴ که روش باز نمونه‌گیری است، آزمون می‌شوند. بر اساس بوت استرپ می‌توان آزمون سؤال-های مربوطه را انجام داد. در خروجی‌های این آزمون، ضرایب مسیر به همراه آماره‌های استخراج‌شده تی نمایش داده می‌شود. جدول ۳ ضرایب مسیر و مقادیر آماره تی را نمایش می‌دهد.

با توجه به مقادیر به دست آمده (جدول ۲)، داده‌های جمع‌آوری شده برای اندازه‌گیری متغیرهای پنهان از کفایت و برازش لازم برخوردارند و در نتیجه، نتایج حاصل از برآورد مدل کلی قابل اتکا و مورد اعتماد است.

بررسی مسیرها و سؤال‌های تحقیق در مدل‌های ارائه شده در مدل‌های مسیری پی‌ال‌اس، آزمون معناداری

3. GOF
4. Bootstrap

1. SRMR
2. NFI

جدول ۳- مسیرهای مدل انگیزه‌های مشارکت در ورزش

مسیرها	ضریب مسیر	آماره تی	سطح معناداری	نتیجه
آموزش و کسب مهارت -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۱۲۸	۲/۴۸۲	۰/۰۱۵	√
آموزش و کسب مهارت -> کسب پایگاه اجتماعی	۰/۰۶۶	۱/۰۱۴	۰/۱۵۶	×
تخلیه انرژی و سرگرمی -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۲۲۴	۴/۲۲۸	۰/۰۰۰	√
تخلیه انرژی و سرگرمی -> کسب موفقیت و آمادگی	۰/۵۱۹	۱۰/۵۴۶	۰/۰۰۰	√
تخلیه انرژی و سرگرمی -> کسب پایگاه اجتماعی	۰/۲۶۵	۴/۳۴۲	۰/۰۰۰	√
سلامتی، تندرستی و نشاط -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۲۶۶	۲/۴۳۷	۰/۰۱۶	√
عوامل موقعیتی -> آموزش و کسب مهارت	۰/۳۳۰	۵/۱۲۸	۰/۰۰۰	√
عوامل موقعیتی -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۱۰۸	۱/۷۹۸	۰/۰۳۶	√
عوامل موقعیتی -> سلامتی، تندرستی و نشاط	۰/۴۴۳	۷/۰۴۲	۰/۰۰۰	√
کسب موفقیت و آمادگی -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۲۰۷	۳/۰۰۶	۰/۰۰۱	√
کسب موفقیت و آمادگی -> سلامتی، تندرستی و نشاط	۰/۱۷۵	۳/۰۲۳	۰/۰۰۱	√
کسب پایگاه اجتماعی -> انگیزه مشارکت در ورزش	۰/۱۸۶	۳/۳۰۲	۰/۰۰۱	√

بر اساس اطلاعات جدول فوق همه مسیرهای ترسیم شده در مدل به غیر از یک مسیر (آموزش و کسب مهارت -> کسب پایگاه اجتماعی) به لحاظ آماری معنادار هستند. همچنین قوی‌ترین مسیر موجود در مدل مسیر ارتباطی تخلیه انرژی و سرگرمی -> کسب موفقیت و آمادگی است و ضعیف‌ترین مسیر نیز متعلق به عوامل موقعیتی -> انگیزه مشارکت در ورزش است.

بحث و بررسی یافته‌ها

هدف از انجام این پژوهش شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین استان همدان بود.

نتایج نشان داد بین انگیزه سلامتی، تندرستی و نشاط و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع سلامتی، تندرستی و نشاط، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. در همین راستا احمدی و همکاران (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان بررسی نقش ورزش حرفه‌ای بر کیفیت خواب

و کیفیت زندگی دوچرخه‌سواران تیم‌های جانبازان و معلولین انجام دادند. یافته‌های این مطالعه نشان داد بین سلامت روان ورزشکاران و غیر ورزشکاران معلول تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین جهانگیری و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان دادند تمرینات مقاومتی، خلق و خور را در ورزشکاران بهبود می‌بخشد. در افرادی که اختلالات روانی دارند فعالیت‌های بدنی موجب کاهش اختلالات روانی می‌شود، به خصوص در افرادی که افسردگی داشتند. شرکت در فعالیت‌های ورزشی باعث ایجاد فرصت خود ارزیابی، ارتباط و مقایسه با دیگران و رقابت می‌شود که به نوبه خود به رشد عزت نفس و خودپنداره کمک می‌کند. ورزش زمینه‌ای برای بروز استعدادها و درک بهتر توانایی‌هاست و شاخص‌هایی مثل اعتماد به نفس، عزت نفس و سلامت روان را تقویت می‌کند. جانبازان نیز با ورزش منظم و مداوم احساس سلامتی روان بیشتری خواهند داشت.

از آن‌جایی که به نظر می‌رسد شرکت در فعالیت‌های ورزشی اثر سودمندی بر کیفیت خواب و کیفیت زندگی

معلولین دارد و نیز با توجه به وجود تفاوت معنادار در مقیاس استفاده از داروهای خواب‌آور بین گروه ورزشکار و غیر ورزشکار، باید این عامل مداخله‌گر یعنی فعالیت ورزشی به عنوان روشی مکمل جهت بهبود اختلالات خواب و ارتقاء کیفیت زندگی معلولین مورد توجه قرار گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود زیرساخت‌ها و شرایط جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی برای این قشر از جامعه فراهم گردد (احمدی و همکاران، ۲۰۱۸).

نتایج نشان داد بین انگیزه کسب پایگاه اجتماعی و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع اجتماعی، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. افراد معمولاً وضعیت‌شان در جامعه را خوب، بد، بالا یا پایین توصیف می‌کنند. پایگاه اجتماعی، وضعیت یا موقعیتی است که فرد در اجتماع دارد و هویت او را تعیین می‌کند. مشارکت در فعالیت‌های ورزشی یکی از راه‌های به دست آوردن این پایگاه است. بنابراین یک فرد معلول تلاش می‌کند تا با تداوم فعالیت ورزشی و کسب مقام‌های قهرمانی، پایگاه اجتماعی شایسته‌ای را برای خود کسب و آن را تثبیت کند و در عین حال به استقلال نسبی دست یابد. این امر بیانگر انگیزش درونی برای ارضای نیاز به شایستگی و استقلال است که در نظریه خودمختاری دسی و رایان به آن اشاره شده است (جهانگیری و همکاران، ۲۰۱۴). به عبارتی، با افزایش مشارکت ورزشی جانبازان و معلولان سرمایه اجتماعی آن‌ها نیز افزایش می‌یابد (میریوسفی و رحیمی، ۲۰۱۷). افراد سرمایه اجتماعی را از طریق برقراری رابطه با دیگران در محیط‌های مختلف و در پی تعاملات و پذیرفتن هنجارهای اجتماعی به دست می‌آورند. از سویی با توجه به ماهیت ورزش و ساختار تعاملی آن و قوانین و مقررات و هنجارهای مورد پذیرش عموم در ورزش، به نوعی ورزش و سرمایه اجتماعی دارای ابعاد مشترک هستند. افرادی که در

خارج از جریان فعالیت‌های ورزشی قرار دارند شانس ارزشمند اجتماعی شدن، ارتقاء تحصیلات و حتی رشد حرفه‌ای را از دست می‌دهند. در همین راستا عظمی و همکاران (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان مقایسه کیفیت زندگی جانبازان ورزشکار و غیر ورزشکار استان کردستان انجام دادند. یافته‌های حاصل از پژوهش ایشان نشان داد کیفیت زندگی و اجتماعی بودن جانبازان و معلولان شرکت‌کننده در ورزش نسبت به کیفیت زندگی جانبازان و معلولان غیر شرکت‌کننده در ورزش در سطح بالاتری قرار دارد. احتمالاً مهمترین سودی که اغلب عاید می‌شود مخصوصاً در مورد ورزشکاران جوان‌تر، رشد شخصیت است. علاوه بر شکل دادن شخصیت، انتظار می‌رود که ورزش به طور مؤثری در تحول جنبه اجتماعی شخصیت فرد نیز مشارکت داشته باشد. فایده عمومی دیگری که از مشارکت در امور ورزشی حاصل می‌شود تأثیرات مثبت تربیتی و اشتیاق تخصصی یا حرفه‌ای است. ذات نهفته در فعالیت بدنی و سر و کار داشتن با ورزش انگیزه پیشرفت و رقابت شرکت‌کننده را افزایش می‌دهد یا حداقل کمک می‌کند تا این خصوصیات را به دست آورده و این خصوصیات یا تمایلات را از محیط‌های ورزشی به محیط‌های غیر ورزشی انتقال دهد. در نتیجه اشتیاق پیشرفت‌های تربیتی ورزشکاران باید در سطح بالاتری نسبت به افراد غیر ورزشکار قرار گرفته باشد. بنابراین شرکت در فعالیت‌های ورزشی، زمینه مناسبی را برای اجتماعی شدن به وجود می‌آورد.

نتایج نشان داد بین انگیزه‌های عوامل موقعیتی و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع عوامل موقعیتی، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. قطعاً وجود امکانات و تجهیزات ورزشی ویژه و حضور مربیان متخصص و با دانش در خصوص ورزش و آموزش افراد جانباز و معلول می‌تواند انگیزه مشارکت را افزایش دهد.

برنت و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود به این مورد اشاره کردند که یکی از مهمترین دلایل افراد معلول برای عدم مشارکت در تمرینات ورزشی فقدان مربیان متخصص است که در برقراری ارتباط با افراد جانباز و معلول موفق نیستند و انتظارات غیر معقولی از ورزش این افراد دارند. شرکت در فعالیتهای ورزشی برای جانبازان و معلولین می‌تواند بسیاری از مشکلات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی معلولین را کاهش دهد و به عنوان یک عامل مهم در جهت رفاه عمومی بهبود و آرامش روانی افراد معلول مورد استفاده قرار گیرد. فعالیت بدنی همچنین می‌تواند از بیماری‌های مرتبط با چاقی در افراد معلول جلوگیری کرده و تأثیر مثبتی بر بهبود زندگی اجتماعی آن‌ها داشته باشد (پارسایی و همکاران، ۲۰۱۷).

نتایج نشان داد بین انگیزه آموزشی و کسب مهارت و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع آموزشی و کسب مهارت، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. این یافته را این گونه می‌توان توضیح داد که تعدادی از نمونه آماری تحقیق از جمله افرادی هستند که دارای سابقه ورزشی و حتی قهرمانی بوده‌اند، از این رو لذت شرکت در رویداد ورزشی و کسب مهارت و آموزش و همچنین آرامش از طریق ورزش را تجربه کرده‌اند و این امر موجب افزایش معناداری تمایل به مشارکت بیشتر در ورزش در میان آن‌ها شده است. البته این ارتباط ممکن است در افرادی که به صورت تفریحی ورزش می‌کنند در سطح بالاتری باشد. چون این افراد به لحاظ مهارتی و آموزشی در سطح ضعیفی قرار دارند، بنابراین حتی کوچک‌ترین پیشرفت در سطوح مهارتی این افراد قابل ملاحظه و قابل توجه است. ویژگی‌های جسمانی و روانی انسان از یکدیگر تفکیک پذیر نیستند و همیشه به صورت یک کل واحد

عمل می‌کنند و تغییر در هر بخش آن می‌تواند بر کل بدن تأثیر بگذارد. مشارکت در فعالیت بدنی نیز از این قاعده مستثنا نیست و موجب ایجاد آرامش روانی و کسب مهارت‌های بدنی افراد شرکت کننده می‌شود و به عنوان یک عامل انگیزاننده مطرح است. وجود ارتباط مثبت و معنادار بین استحکام روانی و شادکامی و نیز بالا بودن میزان استحکام روانی و شادکامی در جانبازان و معلولین ورزشکار می‌تواند بیانگر این موضوع باشد که شرکت منظم در فعالیتهای بدنی و داشتن تحرک کافی در طی زندگی روزمره، علاوه بر اثرات مفید و مؤثر غیرقابل انکار جسمانی، می‌تواند موجب افزایش استحکام روانی و شادکامی و به طور کلی بهبود سلامت روانی در بین جانبازان و معلولین گردد (سبحانی و همکاران، ۲۰۱۵).

نتایج نشان داد بین انگیزه کسب موفقیت و آمادگی و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع کسب موفقیت و آمادگی، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. از مهمترین عوامل انگیزاننده برای این قشر در جهت مشارکت ورزشی حفظ تناسب اندام است. داشتن تناسب جسمانی هم به لحاظ ایجاد اعتماد به نفس و هم به لحاظ شرایط ظاهری، حضور آن‌ها را در جامعه تسهیل خواهد کرد. احساس مهم بودن و تأثیر داشتن در فرایند یک بازی یا کار گروهی، کسب موفقیت و مشهور شدن و مورد توجه رسانه‌ها قرار گرفتن و در نهایت پیروز شدن و کسب موفقیت از دیگر عوامل انگیزاننده این مؤلفه است. آلیسون و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیق خود به این مورد اشاره کردند که افراد جانباز و معلول علاقه دارند در انجام کارهای که مهارت دارند دیده شوند و نقش تأثیر گذار داشته باشند.

نتایج نشان داد بین انگیزه تخلیه انرژی و سرگرمی و شرکت جانبازان و معلولین در ورزش رابطه مثبت و

1. Brent

2. Alyson

معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش منافع تخلیه انرژی و سرگرمی، مشارکت ورزشی نیز افزایش می‌یابد. در همین راستا حمایت طلب و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان شناسایی، طبقه‌بندی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مشارکت ورزشی جوانان شهر تهران با روش سلسله مراتبی گروهی اذعان داشتند بین منافع سرگرمی و میزان مشارکت ورزشی رابطه معناداری وجود دارد. بسیاری از افراد ورزش منظم را به ویژه به علت طبیعت شادی‌بخش آن و همچنین برای آرامش ذهنی انجام می‌دهند. همه سطوح زندگی روزانه مانند کار، مدرسه، ارتباط‌های اجتماعی و حتی فعالیت‌های اوقات فراغت می‌تواند باعث فشار روانی شود که در این میان ورزش نقش مؤثرتری را در کاهش این فشارها ایفا می‌کند. در واقع، توجه شخص را از موارد منفی به موارد مثبت و آرامش دهنده معطوف می‌نماید. نتایج تحقیقات مختلف نشان داده است انجام انواع مختلف نرمش‌ها، علاوه بر فواید جسمانی، در مقابله با مشکلات عصبی و روانی نیز آثار مفیدی دارد. تحقیقی که در طول ۵۰ سال در دانشگاه استنفورد انجام گرفت، اثر چهار نوع نرمش مختلف را بر ۵۷ زن و ۶۵ مرد مورد بررسی قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد با وجود تفاوت نرمش، میزان فشارهای عصبی، هیجان و افسردگی در تمام گروه‌ها تقریباً ۳۰٪ کاهش یافته است (جیمز و همکاران، ۲۰۱۰).

با توجه به مقادیر تی، مؤلفه تخلیه انرژی و سرگرمی در بین تمام مؤلفه‌های تأثیر گذار در مشارکت جانبازان و معلولین در ورزش بیشترین تأثیر را دارد. همچنین پس از آن به ترتیب اولویت مؤلفه‌های کسب پایگاه اجتماعی، کسب موفقیت و آمادگی، آموزش و کسب مهارت، سلامتی، تندرستی و نشاط و عوامل موقعیتی قرار دارند. همچنین بر اساس مقادیر تی و مدل ارائه شده مؤلفه سلامتی، تندرستی و نشاط تحت تأثیر دو

مؤلفه عوامل موقعیتی و کسب موفقیت و آمادگی قرار دارد. عوامل موقعیتی بر مؤلفه آموزش و کسب مهارت نیز تأثیر مثبتی دارد. مؤلفه تخلیه انرژی نیز دو مؤلفه کسب موفقیت و آمادگی و کسب پایگاه اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است. تنها مسیری که به لحاظ آماری قابل قبول نبود مسیر تأثیر مؤلفه آموزش و کسب مهارت بر مؤلفه کسب پایگاه اجتماعی بود. در این خصوص می‌توان این برداشت را کرد که آموزش دیدن و کسب مهارت به تنهایی نمی‌تواند در کسب پایگاه اجتماعی تأثیر داشته باشد. زمانی آموزش به کسب جایگاه کمک می‌کند که همراه با شرکت در رقابت‌های مختلف و به منصفه ظهور رسیدن مهارت فراگرفته در مقابل دیدگان اطرافیان باشد.

مدل برآمده از پژوهش، ساخت‌های اساسی و مؤثر بر انگیزه‌های مشارکت جانبازان و معلولین در ورزش استان همدان را مشخص می‌کند و در سطح خود، قادر به تبیین آن‌ها و ارائه کارکردهای آن است. در واقع، این مدل، جزء کوچک یا بازسازی کوچک شده پدیده واقعی و بزرگ‌تر یعنی انگیزه‌های مشارکت جانبازان و معلولین در ورزش استان همدان است که از لحاظ کارکرد با آن یکسان است. بدین ترتیب در شرایطی که امکان دسترسی به تمام جزئیات امور و روابط پدیده‌ها در این حوزه‌ها، پرهزینه و وقت‌گیر است، مدل حاضر، آن‌ها را سهل و آسان می‌کند و با برخورداری از امکان تجزیه و تحلیل، پیش‌بینی نتایج را ممکن می‌نماید.

نتیجه‌گیری نهایی

بر اساس نتایج این پژوهش، مدیران برای مشارکت هر چه بیشتر جانبازان و معلولین در برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی می‌بایست مجموعه‌ای از عوامل به هم پیوسته از قبیل عوامل تندرستی، اجتماعی و فرهنگی که در مشارکت ورزشی دخالت دارند را مورد توجه قرار

دهند. البته میزان اثرگذاری هر کدام از این عوامل نیازمند تحقیقات بیشتر است. نگرش سیستمی نیز این موضوع را تأیید می‌کند. مدیران و مسئولان مربوط به امور جانبازان و معلولین می‌بایست در نگرش خود نسبت به کارکردهای ورزش به ویژه برنامه‌های مربوط به ورزش‌های آموزشی و تفریحی در حوزه ورزش جانبازان و معلولین بازنگری نمایند و از برنامه‌های ورزش جانبازان و معلولین حمایت کنند. قوانین مصوب در این زمینه وجود دارد، اما در بسیاری مواقع به درستی اجرا نمی‌شود. مدیران می‌توانند با تدارک وسایل و امکانات و همچنین فرآیندهای تشویقی، زمینه مشارکت جانبازان و معلولین را در برنامه‌های ورزشی فراهم نمایند. در نهایت می‌توان گفت که با افزایش منافع مشارکت ورزشی به ویژه منافع سلامتی و تفریحی و همچنین با برطرف نمودن موانع مشارکت به ویژه موانع اجتماعی و امکاناتی، مشارکت جانبازان و معلولین در فعالیت‌های حرکتی و ورزشی افزایش می‌یابد.

برای این که افراد جانباز و معلول در جریان اصلی زندگی قرار گیرند، باید همانند افراد سالم از همه امکانات آموزشی، تفریحی و ورزشی بهره‌جویند و شاید مشارکت در فعالیت‌های ورزشی بتواند یکی از بهترین نقش‌ها را در این زمینه ایفا کند. از طریق ارتباطات ورزشی، فاصله اجتماعی بین افراد سالم و افراد معلول کمتر شده و بدین ترتیب فرصت‌های لازم برای ابراز توانایی‌ها و ویژگی‌های مثبت و کارا به خصوص در ارتباط با جامعه ایجاد می‌شود. از این رو، بر اساس نتایج و تصویر به دست آمده از مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی جامعه مورد مطالعه، لزوم تدوین برنامه جدید و تجدید نظر و بازنگری در برنامه‌های جاری به منظور هماهنگی مشخص می‌شود. همچنین با توجه به

حساسیت‌های خاص قشر مورد مطالعه، باید مشارکت در فعالیت‌های ورزشی این گروه را بسیار با اهمیت و جدی تلقی کرد. این نکته را در نظر داشت که عدم توجه به آن عواقب فرهنگی-اجتماعی و انتقادی شایان توجهی را در بر خواهد داشت. از این رو پیشنهاد می‌شود علاوه بر فراهم کردن امکانات ورزشی، کلاس‌های آموزشی نیز به منظور افزایش درک تأثیرات مثبت شرکت در فعالیت ورزشی برای جانبازان و معلولان برگزار شود. با توجه به اهمیتی که ورزش برای معلولین در بسیاری از زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و ... دارد، باید امکاناتی فراهم شود که همه معلولین بتوانند در هر زمان، در هر کجا، با هر فرد یا گروه دلخواه، با هر شدتی که مایل باشند و به هر رشته ورزشی که علاقه‌مند هستند، بپردازند و نشاط، سلامتی جسمی و روانی خود را به سهولت و ارزان‌ترین قیمت تأمین کنند و در کنار آن ظرفیت‌های اخلاقی، رفتاری و اجتماعی و عاطفی‌شان را رشد دهند.

به طور کلی باید گفت جانبازان و معلولین نیز مانند سایر افراد جامعه حق استفاده از تسهیلات ورزشی و رفاهی را دارند و با توجه به شرایط جسمی آنان می‌بایست محیط از لحاظ امکاناتی و روانی شرایط حضورشان را داشته باشند. در نظر داشته باشیم که ده درصد از افراد جامعه را معلولین و جانبازان تشکیل می‌دهند و استفاده از تسهیلات ورزشی حق طبیعی آنان است. ورزش برای معلولین مفهوم وسیع‌تری دارد. فرد معلول می‌تواند با ورزش محدودیت‌های حرکتی خود را کم رنگ نماید، استقلال خود را به دست آورد و فرد مفیدی برای جامعه خود باشد. به همین جهت جامعه می‌بایست با برطرف نمودن موانع و همچنین ایجاد انگیزه‌های مشارکت شرایط لازم را برای حضور آنان در ورزش فراهم نماید.

منابع

1. Ahmadi, M A., Zar, A., Vahdatpoor, H., Ahmadi F. (2018). The Role of Professional Sports on Quality of Sleep and Life in Veterans and Disabled Professional Cycling Team Athletes. *Health Develop J*, 7(2), 111-120. In Persian.
2. Alyson J.Littman., Erin D.Bouldin., Jodie K.Haselkorn. (2017). "This is your new normal: A qualitative study of barriers and facilitators to physical activity in Veterans with lower extremity loss". *Disability and Health Journal*, 10(4), 600-606.
3. Azami, M K., Mohammadi, S., Wise-Nejad, A., and Bagheri, A. (2016). Comparison of quality of life of athlete and non-athlete veterans in Kurdistan province. *First National Conference on Sport Science in Health, Prevention and Championships, Qazvin, Imam Khomeini International University pp, 167-172*. In Persian.
4. Bakhshi Mashhadloo, R., Gol Sanam Leo, M., and Keyvani Hafshejani, Z. (2017). "Correlation of the interests and barriers of participation in motor and sport activities with the participation of veterans in these activities; Case study of Ardabil province". *Journal of Veterinary Medicine*, 9(3). In Persian.
5. Brent, L., Hawkins, Brandi M. Crowe. (2018). "Contextual Facilitators and Barriers of Community Reintegration Among Injured Female Military Veterans: A Qualitative Study". *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 99(2), S65-S71.
6. Danaei Fard, H., Alwani, S. M., Azar, A. (2004). "Methodology of qualitative research in management: a comprehensive approach". First Printing, Tehran: Publication of Saffar. In Persian.
7. Davari, A., and Rezazadeh, A. (2014). *Structural Equation Modeling with PLS Software*. Publishing House Jihad University. Number of pages: 248, pp,167.
8. Jahangiri, M., Sohrabi, Mir M., and nurse, F. (2014). "Motivational atmosphere of mentor, psychological needs, inner motivation and continuous sport participation in athletic teenage girls". *Motion Detection*, 17. In Persian.
9. Jimes, A., Tandy, R., Busser L. (2010). "The influence of perceived competence activity importance and barriers on adolescent leisure participation". *J Europ Physic Educ*, 66(2), 305-9.
10. Hemayat talab, R., Bagherzadeh, F., Homenian, D., and Afshari, J. (2014). "Identification of classification and prioritization of factors affecting the participation of youth in sport in Tehran through group hierarchy". *Journal of Psychological Sciences*, Thirteenth period, No. 49, 34-25. In Persian.
11. Mahmoudi, A. (2017). Determining the Role of Sport Activity in Leisure Time for Veterans and Physically Disabled. *First International Conference on Modern Research in Sport Science and Physical Education*. Hamadan, Conference Secretariat. In Persian.
12. Meera Abdullah, N., Abdul Hamid, N., Ismail, S., Parnabas, V. (2014). "Motives for sporting activities participation among wheelchair athletes". *International Conference on Global Trends in Academic Research*, Kuala Lumpur, Malaysia. Ratri Wahyuningtyas /GTAR-2015/Full Paper Proceeding/Vol-1,206-212.
13. Mireousefi, S J & Rahimi, Y (2017). The Relationship between Sport Participation and Social Capital of Veterans and Practitioners: A Case Study of Kerman. *Journal of Veterinary Medicine*, 9(3), 147-153. In Persian.

14. Mohammadpour, A. (2009). "Combined research methods as the third methodological movement: theoretical foundations and practical principles". *Journal of Applied Sociology (Journal of Humanities Research, Isfahan University)*, 21(2), 100-77. In Persian.
15. Moosavirad, ST., Keshavarz, L. (2015). "Relation of between how leisure and mental health teacher's athletes and nonathlet Shahin Shahr city". *Organ Behav Manag Sport Stud*, 2(6), 73-80. In Persian.
16. Omar-Fauzee, M. O., Mohd-Ali, M., Kim Geok, S., Ibrahim, N. (2010). "The participation motive in the Paralympics". *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 2(1), 250-272.
17. Parsaei, S., Ataei Gharache, N., Robabe Rostamei, R. (2017). "The relationship between mental toughness and happiness in veteran and disabled athletes in Shiraz in 2016". *Pars Journal of Medical Sciences*, 15(3) pp, 37-54.
18. Pour Soltani Zarandi, H., Ghasemi, H., Seal, M., and Moradi, F. (2017). "Identifying Barriers to the Participation of Veterans and Disabled in Alborz Province in Sport". *Journal of Applied Research of Sport Sciences Without Borders*, 1(4) pp, 51-67. In Persian.
19. Sobhani A, Andam R, Zarifi M. (2015). "Study and prioritizing the factors and barriers to sport participation of Disabled people of Ahvaz city". *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 2(6), 41-48. In Persian.
20. Yar-Ahmadi, J., Nikbakht, M., Nezhad Waghani, F., and Zare'ian, H. (2016). "Study on the leisure time of veterans and disabled people with an emphasis on sports activities." *The 5th National Conference on Applied Sciences in Sport, Aliabad Katoul, Islamic Azad University of Aliabad Katoul Branch*. In Persian.
21. Yazicioglu, K., Yavuz, F., Goktepe, A. S., Kenan Tan, A. (2012). "Influence of adapted sports on quality of life and life satisfaction in sport participants and non sport participants with physical disabilities". *Disability and Health Journal*, 5, 249-253.

ارجاع دهی

وکیلی تنها، مهدی؛ احمدی، سیروس؛ و سلیمانی، مجید. (۱۳۹۸). شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*، ۸ (۳۰)، ص. ۶۰-۱۴۳.

شناسه دیجیتال: 10.22089/spsyj.2019.7563.1815

Vakili Tanha M, Ahmadi S & Soleimani M. Identify and Formulate a Model of Motivations for Sports Participation of Veterans and Disabled. *Sport Psychology Studies*. Winter 2020; 8(30) 143-60. (In Persian). DOI: 10.22089/spsyj.2019.7563.1815

Identify and Formulate a Model of Motivations for Sports Participation of Veterans and Disabled

M. Vakili Tanha¹, S. Ahmadi², and M. Soleimani³

1. Ph. D Student of Sport Management, Islamic Azad University, Hamedan Branch
2. Ph.D. in Sport Management, Assistant Professor of Islamic Azad University, Hamedan Branch (Corresponding Author)
3. Ph.D. in Sport Management, Assistant Professor of Islamic Azad University, Malayer Branch

Received: 2019/07/04 Accepted: 2019/11/11

Abstract

The purpose of this study was to identify and design a motivations model for sports participation of veterans and disabled people in Hamadan province. In this cross-sectional study, the researcher, by referring to decision-makers and influencers sports of veterans and disabled people in Hamedan province, collected information from them through in-depth interviews and data from 25 interviews by method the database theory was coded and analyzed. then a questionnaire was designed according to the obtained codes. Validity of the questionnaire by Delphi technique and by a number of professors and experts was confirmed and its reliability was confirmed by Cronbach's alpha. Regarding the widespread community of research and referring to Morgan's table by proportional stratified random sampling, a questionnaire was distributed among 384 veterans and disabled people in the province and using the software S.P. SS & PLS was analyzed. According to the findings of the study and discussing the motivations for participation in sports for veterans and the disabled, such as health motivations, health and vitality and social base motivation, situational factors and motivation for education and skill acquisition, motivation for success and discharge of energy and entertainment were recognized, that affect the tendency of veterans and the disabled to exercise in Hamadan province.

Keywords: Hamedan Province, Sport Motives, Sports Participation, Veterans and Disabled Sports

---

-
1. Email: m.vakilitanha@gmail.com
  2. Email: sirous.ahmadi54@gmail.com
  3. Email: mjd_slymn@yahoo.com